

Erika Kržišnik, Wolfgang Eismann (ur.): *Frazeologija v jezikoslovju in drugih vedah/Phraseologie in der Sprachwissenschaft und anderen Disziplinen/Phraseology in Linguistics and Other Branches of Science/Фразеология в языкознании и других науках: Europhras Slovenija 2005.* Ljubljana: Oddelek za slovenistiko Filozofske fakultete, 2007. 618 str.

Obsežen zbornik prinaša najnovejša spoznanja in najsodobnejše podatke na področju frazeoloških raziskav. Objavljenih je večina referatov – 42, ki so bili predstavljeni na konferenci *Europhras*, ki je potekala v Strunjanu od 12. do 14. septembra 2005 pod skupnim naslovom *Frazeologija v jezikoslovju in drugih vedah*. To je bila prva večja in mednarodna frazeološka konferenca pri nas, ki je bila vsebinsko in tematsko široko zasnovana. Na njej so sodelovali raziskovalci iz tujine, vseh štirih domačih univerz in nacionalnih inštitutov. Konferenca je bila v *Jeziku in slovstvu* že predstavljena (JiS 2005, L/5, 89–91).

Knjiga je vsebinsko razdeljena na šest razdelkov, kot so predstavljeni v nadaljevanju. Prvih pet poglavij se ukvarja z aplikativnimi in teoretičnimi vprašanji, medtem ko zadnji dve obravnavata frazeme v govoru, besedilih in medjezikovne probleme. Prispevki so objavljeni v štirih delovnih jezikih konference: nemščini, ruščini, angleščini in slovenščini.

Razdelek z naslovom *Metodološki problemi frazeologije* odpira temeljna metodološka vprašanja in prikazuje najsodobnejše pristope s področja korpusne analize frazemov in kognitivne semantike.

Sanja Berberović (Tuzla, Bosna in Hercegovina) se ukvarja z binomi, tj. dvočlenskimi stalnimi izrazi. Njen namen je odgovoriti na vprašanje, ali »pri zamenljivih binomih ostaja prednostno linearno zaporedje in ali je mogoče fonološka pravila, ki veljajo za stalnost besednega reda v nezamenljivih binomih, uporabiti tudi pri zamenljivih« (23). Avtorica predpostavlja, da se lahko fonološki zakoni, ki se nanašajo na nezamenljive binome, nanašajo tudi na zamenljive binome. Ugotavlja, da se vsi nezamenljivi binomi ne ravna po fonoloških pravilih v vseh ozirih in da semantičnih omejenosti, ki so tako pomembne kot fonološke, ni mogoče zanemariti. **Dragica Bukovčan** (Zagreb, Hrvaška) prikazuje frazeologijo s terminološkega vidika. Predlaga terminološko utemeljen pristop k strokovni frazeologiji. Strokovna frazeologija se lahko razvija v samostojno vedo v sklopu lingvistike (inter- in intradisciplinarne vede); lahko pa postane del strokovnega preučevanja jezika in se priključi terminologiji ali frazeologiji. **Ken Farø** (Kopenhagen, Danska) odpira vprašanje arbitrarnosti idiomov, ki je danes v jezikoslovju postavljeno na stranski tir, čeprav se hkrati dojema kot temeljna lastnost idiomov. To, da so idiomi kot vsi leksikalizirani

znaki najprej arbitrarni, pomeni, da so znaki posebnega delnega sistema jezika, oziroma da imajo določene lastnosti in so konvencionalizirani. Na drugi strani avtor prepoznava različne stopnje ikoničnosti, ki je v nasprotju z arbitrarnostjo zelo opazna. Ta semiotična dvojnost dela idiome skrajno problematične, še posebej, ko jih želimo medjezikovno primerjati. *O sorazmerju med sistemskimi karakteristikami frazeoloških enot* (FE) razpravlja **Tatjana Filimonova** (Moskva, Rusija), ki analizira sistemske korelacije med nekaterimi značilnostmi frazeoloških enot na gradivu slovenskega jezika. **Apolonija Gantar** (Ljubljana, Slovenija) pokaže enega od možnih načinov prepoznavanja in analize stalnih besednih zvez v korpusnem pristopu. Njena predpostavka je, da vsako pogosto sopojavljanje dveh besed predstavlja potencialno leksikalno enoto ali njen razmeroma trdni del. Znotraj najtrdnejših sopojavitvev je z nadaljnjo analizo mogoče identificirati večbesedne zveze, ki predstavljajo leksikalne enote. **Oksana Kovacs** (Budimpešta, Madžarska) razmišlja o frazeologiji kot o jezikovnem nadsistemu, zaradi česar odnosov med FE ne moremo razumeti samo linearno, temveč kot sistem odnosov. V prispevku analizira različne biblične frazeme z istim konceptom in s sistemskimi odnosi. O frazeološkem spajanju (ang. *blending*) kot temeljnem postopku v kognitivni semantiki piše **Marija Omazić** (Osijek, Hrvaška). Prvo poglavje zaključuje prispevek **Oksane Petrove** (Turku, Finska), ki na podlagi kvantitativne analize velike količine empiričnih podatkov prikazuje teorijo, ki predpostavlja

obstoj hierarhičnega razmerja med frazeološkimi sestavinami.

Pod naslovom *Izražanje v podobah* najdemo prispevke, ki se ukvarjajo s semantičnimi in kulturološkimi vprašanji, glavna tema pa je slikovitost kot ena temeljnih lastnosti FE. Poglavje je razdeljeno na *Semantične in Kulturološke pristope*. **Harald Burger** (Zürich, Švica) pod naslovom *Idiomatska »slika«* – stara vprašanja, novi odgovori skuša na novo premisliti naravo dobesednega pomena idiomov in možna razmerja glede na figurativni pomen. Hrvaške primerjalne frazeme in ustreznike v osmih slovanskih jezikih obravnava **Željka Fink** (Zagreb, Hrvaška). **Erla Hallsteinsdóttir** (Odense, Danska) skuša ugotoviti razlike med leksikaliziranim frazeološkim pomenom FE in dobesednim pomenom njegovih sestavin. Rezultati, ki jih pridobi z analizo znanih nemških frazemov v korpusu nemškega jezika, kažejo veliko prevlado frazeološkega pomena. Zavzema se za razlikovanje med obema pomenoma FE v frazeološki teoriji in predstavlja tridimenzionalni model, ki je sestavljen iz FE, korpusa in mentalnega leksikona. V prispevku *Opis pomena pragmatičnih frazemov s pragmatičnimi kategorijami* se **Nataša Jakop** (Ljubljana, Slovenija) ukvarja s pomenom frazemov, katerih denotat je govorno dejanje. Prikazuje pragmatične kategorije in načine za njihov ustrezen pomenski opis. **Erika Kržišnik** (Ljubljana, Slovenija) izhaja iz predpostavke, »(...) da je mogoče posebnosti 'prenesenega' pomena v FE razložiti v okviru konceptualne metafore« (183). Ugotavlja, da frazeološka metafora ni preprosto

razrešljiva iz pomenskega razmerja med prosto besedno zvezo in FE ter da vse FE govorjenja niso realizacija konceptualnih metafor. O vlogi korpusa v analizi pomena in rabe stalnih besednih zvez na primeru japonske zveze *ki ni suru* piše **Irena Srdanović Erjavec** (Ljubljana, Slovenija). Prikazuje nekatere metode korpusne analize, ki se uporabljajo v jezikoslovju in slovaropisju. **Natalja Bragina** (Moskva, Rusija) govori o »frazeologiji kot jeziku kolektivnega spomina« (stran 219). V prispevku obravnava kulturno rekonstrukcijo motivacijskega izhodišča ruskih FE. Predstavlja model kulturnega komentarja za ruski enojezični frazeološki slovar, ki vsebuje konceptualno in kognitivno interpretacijo sestavin FE in konceptualno definicijo le-teh. V jezikovno podobo istrske ženske (Šavrinke) pri nas se pogloblja **Karin Marc Bratina** (Koper, Slovenija). Skozi FE jo prikazuje v celostni podobi – z ženskimi lastnostmi, dejanji, vedenjem, zunanostjo. Posebej se posveča iskanju izvora posameznih FE, zlasti znotraj družbeno-kulturnih dejavnikov. **Irena Stramljič Breznik** (Maribor, Slovenija) obravnava družino v slovenskih pregovorih in frazemih z vidika nekrvnih in krvnih sorodstvenih ter rodbinsko-gospodarskih razmerij. Predstavlja več kot sto pregovorov, ki kažejo na pomembnost družinskih razmerij v medčloveških odnosih in na številne pojavitve v ljudski modrosti. S primerjavo vremenskih pregovorov v slovenskem in angleškem jeziku s poudarkom na leksikalnih in frazeoloških lastnostih ter njihovo medkulturno razsežnostjo se ukvarja **Nada Šabec** (Maribor, Slovenija).

Izbrano tematiko umešča v širši kulturni in družbeni okvir.

V poglavju *Frazeološka in kolokacijska kompetenca* si sledijo prispevki o aplikativnih didaktičnih in frazeoloških vprašanjih. Poglavje je členjeno na *Frazeografijo* in *Frazeodidaktiko*. **Dušan Gabrovšek** (Ljubljana, Slovenija) se ukvarja z vlogo, ki jo imajo podatki o kolokacijah v dvojezičnih slovarjih, ki so namenjeni dekodiranju. **Eva Sicherl** (Ljubljana, Slovenija) poroča o onomaziološkem slovarju omejenega števila angleških, nemških in slovenskih idiomov. Gre za slovarski projekt, v katerem se avtorji osredotočajo na poimenovanja delov človeške glave. *Vprašanja kvalifikatorjev v slovenskih (frazoloških) slovarjih knjižnega jezika in narečij (na primeru frazemov s sestavino rit, zadnjica, zadnja plat)* se v svojem prispevku loteva **Vera Smole** (Ljubljana, Slovenija), ki primerja narečne in knjižne frazeme ter skuša pri obeh ugotoviti označevalnike. Leksikografski prikaz nemških in bolgarskih frazemov z ozirom na določenost pomena zunajfrazemskih določil glede na (naravni) spol najdemo v prispevku **Diane Stantcheve** (Blagoevgrad, Bolgarija). Ugotavlja, da so med slovarji različnih tipov velike razlike v prevodih, rabi in razlagi frazemov, ki so specifično vezani na spol. **Marjeta Vrbinc** (Ljubljana, Slovenija) obravnava probleme tujejezičnih govorcev pri frazemih. Le-ti namreč naletijo na problem prepoznavanja niza besed kot frazema in jih težko iščejo v enojezičnih slovarjih za tujce. Rezultati analize kažejo, zakaj uporabniki slovarjev pogosto ne najdejo frazema, nakazane

pa so možnosti za učinkovitejšo rabo slovarjev. **Denis Helić** (Gradec, Avstrija) obravnava tehnične vidike aplikacije za e-učenje frazeologije. Gre za predstavitev projekta *Ephraz* z različnih vidikov. Da frazemi kot del jezikovne kompetence rojenih govorcev predstavljajo pomembno sestavino slovarja vsakega jezika, dokazuje **Monika Šajánková** (Bratislava, Slovaška). V prispevku predstavi integralni didaktični koncept učenja jezika, ki spodbuja k razvoju aktivne frazeološke kompetence.

Razprave pod skupnim naslovom *Frazemi v besedilu in diskurzu* prinašajo obravnavo FE v govoru in odgovore na to, kako le-ti funkcionirajo v komunikaciji. **Marinka Črnetič** (Maribor, Slovenija) se ukvarja z raziskavami besedilnega korpusa slovenskih tiskanih oglasnih sporočil. Ugotavlja, kako frazemi v tiskanih oglasih prispevajo k doseganju zelenega nakupnega vedenja in katere cilje oglasnega sporočila uresničujejo. **Wolfgang Eismann** (Gradec, Avstrija) raziskuje modifikacijo frazemov v umetnostnih besedilih. Posebej se posveča problemu »umetne« tvorbe frazemov. Frazeze specifičnih besedilnih zvrsti in njihovo besedilotvorno vlogo na primeru dnevnika oziroma dnevniškega zapisa obravnava **Melanija Larisa Fabčič** (Maribor, Slovenija). Članek kot značilnost dnevnika predpostavlja združevanje mentalnih prostorov in neopazno prehajanje med njimi – spajanje. Kot izhodišče vzame dnevniške zapise Ernsta Jüngerja, Sándorja Máraiija in Edvarda Kocbeka iz druge svetovne vojne. **Jolanta Ignatowicz** in **Jolanta Miturska**

Bojanowska (Szczecin, Poljska) se ukvarjata z novimi frazemi, ki se uporabljajo v sodobnem mladostniškem slengu. Naslov članka **Helene Kuster** (Ljubljana, Slovenija) lahko prevedemo kot *Strategije v citiranju nemških klasičnih avtorjev v nemškem in slovenskem kulturnem in jezikovnem prostoru*. Citatno gradivo nemških klasičnih avtorjev (J. W. Goetheja in F. Schillerja) je danes še vedno aktualno – tako v nemškem kot našem kulturnem prostoru. Ti dve kulturi lahko primerjamo zaradi permanentnih medkulturnih stikov. Določen citat je namreč kot trdna besedna povezava prešel skozi kulturne in govorne kontakte iz nemškega v slovenski jezik. **Anna T. Litovkina** (Szeksárd, Madžarska) opozarja na številne modifikacije pregovorov in na uporabo novega izraza, ki ga je skoval W. Mieder, »*Antisprichwort*« oziroma antipregovor, ki označuje tako široko spremenjeno obliko pregovora, da njihove modifikacije slišimo pogosteje kot izhodiščno obliko.

Poglavje *Kontrastivne analize frazeologije in problemi pri prevajanju frazemov* se ukvarja s FE v medjezikovnih stikih. **Britta Juska Bacher** (Zürich, Švica) je za izhodišče svoje sinhrono-diahrone raziskave vzela umetniško sliko Pietra Bruegla (1525–1569) z naslovom *Nizozemski pregovori*, v kateri je predstavljenih okoli 150 nizozemskih frazemov. Ugotavlja, v kolikšni meri rojeni govorniki nizozemščine, nemščine, švedščine in angleščine še danes aktivno poznajo in uporabljajo frazeze ter če so le-ti nizozemski ali so prisotni tudi v drugih treh raziskovanih jezikih. **Marek Laskowski** in

Robert Pacholski (Zielona Góra, Obra, Poljska) podajata kontrastivno študijo angleško-nemško-poljske kontrastivne analize s poudarkom na poimenovanjih za dele človekovega telesa. Kontrastivno primerjavo med frazeologijami Nemčije, Galicije in Španije podajata **Carmen Mellado Blanco** in **Patricia Buján Otero** (Santiago de Compostela, Španija). Predstavljata pregled obstoječih onomazioloških slovarjev vseh treh jezikov omenjenih dežel. Frazeološko gradivo klasificirata po onomazioloških merilih na pet glavnih pomenskih polj. **Valerij M. Mokienko** in **Harry Walter** (Greifswald, Nemčija) se ukvarjata z nemško zgodovinsko frazeologijo, ki jo »gledata pod lupo« slovanskih jezikov. Ugotavljata, da so posamezni nacionalni frazemi zelo redki in da slovanski jeziki v mnogih primerih ohranjajo zapuščino nemških frazemov. **Elisabeth Piirainen** (Steinfurt, Nemčija) ugotavlja, da so določeni frazemi v nekem jeziku rabljeni na širšem geografskem področju, kot se govori posamezni jezik. Projekt, ki ga avtorica opisuje, namerava izdelati popis dejanskih obstoječih zelo razširjenih frazemov. S pomenskimi in stilno-zvrstnimi ekvivalencami prevodov frazemov v knjižnem delu Iva Andrića v ruščino se ukvarja **Ilijas Tanović** (Sarajevo, Bosna in Hercegovina). Liki v njegovih delih so z jezikom kulturno, socialno, moralno in zunanje označeni, frazeološki izrazi pa učinkujejo kot stalne in posebne leksikalne enote, ki so pogosto metaforične in ekspresivne. Z naslovom »*Vleči dreto kot dva svizca*« – *kontrastivna analiza frazemov v mladinski literaturi* poglavje zaključuje **Urška Valenčič Arh** (Ljubljana,

Slovenija). Glavni cilj avtorice je ugotoviti, »(...) kako sta slovenska prevajalca v prevodnih rešitvah upoštevala značilnosti frazemov kot stalnih besednih zvez v literarnem delu, ki je namenjeno določeni ciljni skupini bralcev« (565–566) – otrokom.

Zadnji del, *Frazeologija v drugih jezikoslovnih in nejezikoslovnih vedah*, v treh razpravah prikazuje bližnje jezikovne in nejezikovne vede, ki se povezujejo s frazeologijo (dialektologija, razmerje frazeologija in psihologija). Z vprašanjem o vlogi frazeologije v mentalnem razvoju otroka se ukvarja **Oleg Fedosov** (Budimpešta, Madžarska). Frazemi se s psihologijo povezujejo prek besednih asociacij, paremiološkega minimuma in teorije metafor v kognitivni semantiki. Hrvaško narečno frazeologijo predstavlja **Mira Menac Mihalić** (Zagreb, Hrvaška). Omenjeno področje ohranja preteklo stanje in lahko preživi le tako, da se podvrže mnogim spremembam oziroma strukturam, ki niso standardne. V takšni frazeologiji nastajajo novi frazemi, starejši se spreminjajo skozi različne inovacije. S poznavanjem pregovorov, frazemov in frazeoloških enot, rekov in ugank v ožjem pomenu v delu koroškega Slovence Josipa Šašlja *Narodno blago iz Roža* se ukvarja **Heinrich Pfandl** (Gradec, Avstrija).

Frazeologija v jezikoslovju in drugih vedah je vsekakor, kakor sta v spremni besedi zapisala urednika, zelo koristen pripomoček vsem, ki se ukvarjajo s frazeologijo in je spodbuda novim frazeologom. Razporeditev prispevkov v razdelke je bila zagotovo pravilna odločitev urednikov, saj tako bralcem

in bralkam približata le-te glede na tematiko in vprašanja, ki ju avtorji in avtorice obravnavajo. Raziskani so specifični in zelo različni problemi s področja celotne frazeologije, dobljeni rezultati pa nakazujejo možnosti za nadaljnje delo. Pestrost in tematska raznolikost razprav, ki so zbrane v tem zborniku, ne bo raziskovalno koristna le na našem jezikovnem področju, temveč tudi širše – svetovno, saj so le-te objavljene v nemškem, ruskem, angleškem in slovenskem jeziku.

Zbornik kar kliče k poglobljenemu branju in samo želimo si lahko, da bi bilo pri nas še več podobnih konferenc in posledično čim več takšnih knjig, kot je *Frazeologija v jezikoslovju in drugih vedah*.

Anja Benko
 Filozofska fakulteta Univerze v
 Mariboru
 anja.benko@gmail.com

Lexicom 2008 – Annual Workshop in Lexicography and Lexical Computing, 10.–15. julij 2008

Med 10. in 15. julijem je ob najbolj živahni ulici v Barceloni, La Rambla, potekal *Lexicom 2008*, ki sta ga pripravila angleško podjetje Lexicography MasterClass Ltd s Sue Atkins, Adamom Kilgariffom in Michaelom Rundellom na čelu ter univerza Pompeu Fabra, ki je delavnico gostovala. Podjetje poleg *Lexicoma*, ki je dogodek odprtega tipa, se pravi dostopen vsem, namenjen pa predvsem dejavnim na področju leksikografije, (računalniškega) jezikoslovja, prevajanja in terminologije, nudi tudi delavnice zaprtega tipa, prilagojene potrebam posamezne raziskovalne skupine ali ustanove, ter svetovanje pri gradnji korpusov in slovarskih projektih. Dodatne informacije o podjetju in delavnicah so na voljo na spletni strani <<http://www.lexmasterclass.com/>>. *Lexicom* želi biti intenzivna tedenska delavnica s prepletom predavanj in praktičnega dela za računalnikom s poudarkom na naslednjih temah: gradnja

besedilnih korpusov, programska oprema za analizo korpusov, izdelava in uporaba slovarskih podatkovnih zbirk, semantične sheme in njihova uporaba v leksikografiji, odkrivanje besednih pomenov in beleženje besedilne okolice s korpusno analizo ter izdelava gesel za slovar in leksikon. Letošnjega *Lexicoma* se je udeležilo 42 oseb (kar sedem iz Slovenije) – z rekordnim obiskom si organizatorji laskajo tudi na svoji spletni strani. Cena delavnice je sicer odvisna od datuma prijave, a se giblje okrog 1000 evrov oz. 500 za študente, 50% popust pa velja za prijavljene s seznama 126 gospodarsko manj razvitih držav, med njimi tudi Češke in Hrvaške.

Ker z vsebinske plati ni razlik glede na poročilo o *Lexicomu 2006* (Fišer in Rozman 2006: 148–151), bo to poročilo skušalo zgolj kritično oceniti potek delavnice. Da se *Lexicom* iz leta v leto ne spreminja kaj dosti, priča dejstvo, da se ga je ena izmed udeleženk dogodka